

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ

TEZĂ DE DOCTORAT

Studiu de noologie comparată asupra
popoarelor român și evreu

- rezumat -

Doctorand: Mădălina Măndiță

Profesor coordonator: prof. univ. dr. Ilie Bădescu

REZUMAT

STUDIU DE NOOLOGIE COMPARATĂ ASUPRA POPOARELOR ROMÂN ȘI EVREU

Cunoașterea noologică a popoarelor, a ordinii spirituale în care trăiesc, urmărește deslușirea fundamentelor sufletești ale comunităților, modalitățile de păstrare a identității de-a lungul istoriei și relevarea capacităților de supraviețuire în momente istorice cruciale grație valorilor religioase. Acest tip de sociologie reprezintă în același timp și un puternic semnal de alarmă în ceea ce privește pericolele cu care se poate confrunta o societate agresată la nivelul valorilor fundamentale pe care și-a construit identitatea și existența.

Acest studiu are ca scop relevarea puterilor spirituale (noologice) a două popoare cu o vechime foarte mare, cel român și cel evreu. Prin cunoașterea profilului spiritual al românilor și al evreilor pot fi înțelese caracteristicile identitare, modalitățile de rezistență în istorie, importanța valorilor religioase pentru tipurile de trăire și înțelegere a vieții și modul în care aceste valori construiesc, influențează și modelează structurile sociale.

Abordarea noologică pe care o propune profesorul Bădescu în cercetarea sociologică pune accentul pe puterea religiei de a păstra într-o unitate de trăire oamenii și popoarele, de a oferi înțelegerea lumii în care trăiesc, dar dezvăluie în același timp și puterile de a depăși momentele de răscruce ale istoriei.

Lucrarea se dorește a fi o încercare de înțelegere a manifestărilor puterii sufletești din viața celor două popoare, a modului în care învățăturile spirituale se revarsă în manifestările de viață, în planurile vieții sociale, în special în creațiile folclorice care reflectă dimensiunea religioasă a vieții.

Încadrările teoretice vor fixa cadrele în care a apărut și s-a dezvoltat această viziune noologică asupra societății. Începem prin prezentarea contribuțiilor aduse de cultura germană în studiul de tip noologic, prin sublinierea importanței pe care filosofia a avut-o în dezvoltarea acestei abordări în sociologia germană. Urmează trasarea

contribuțiilor aduse în spațiul românesc de către autorii sincronizați cu marile curente din filosofie și celelalte științe de pe plan mondial, în special din Germania. Aceste încadrări ne ajută să înțelegem conceptele importante pentru sociologia noologică: trăire, valori culturale, spiritualitate. Vom parcurge drumul de la sociologia *verstehen* a lui Max Weber la *Noo-Sociologia* pe care o propune Werner Sombart pentru studiul societății.

Un accent deosebit va fi pus pe abordarea noologică a profesorului Ilie Bădescu, care propune o sociologie noologică în grilă creștină pentru cunoașterea societății și ordinii sociale. Un avertisment real este dat atât în cultura germană, cât și de către profesorul Bădescu în ceea ce privește importanța valorilor spirituale, mai cu seamă în prezent, când are loc o explozie a secularizării și crizelor declanșate de neglijarea sau anihilarea chipului spiritual al omului. Este important de spus că *Noologia* profesorului Ilie Bădescu, sistem de cunoaștere a ordinii spirituale a lumii, poate fi încadrată în seria *Școlii sociologiei de la București* a lui Dimitrie Gusti, însă cu un unghi de privire modificat asupra manifestărilor sociale, „citite” prin prisma manifestărilor spirituale. Această inițiativă nouă în sociologia românească reprezintă o continuare firească, organică a eforturilor generației interbelice de sociologi. Manifestările spirituale sunt prin prisma abordării noologice elementul esențial al tuturor celorlalte planuri ale vieții, oferind cheia înțelegerii popoarelor, a istoriei lor, dar și a greșelilor făcute în istorie.

În Capitolul al II-lea, *Noologia iudaismului*, dezvoltăm etapele importante ale istoriei poporului evreu și principalele învățături iudaice care au contribuit la trasarea chipului spiritual unic al acestui popor. Pentru a înțelege importanța, forța dimensiunii spirituale am ales poporul evreu, un popor foarte „încercat” de istorie și care este dat ca exemplu sau ca excepție pentru supraviețuirea fundamentată pe forța religiei iudaice. Prin vechimea impresionantă a acestui popor, prin dimensiunea religioasă atotcuprinzătoare, evreii sunt un „barometru” ideal pentru înțelegerea dimensiunii religioase în conservarea identității, a luptei pentru păstrarea ființei naționale, deși cea mai mare parte a istoriei evreii au fost răspândiți pe întreg pământul. Ceea ce este important pentru înțelegerea istoriei acestui popor este că „încercările” istoriei nu au reprezentat un pericol pentru trăirea într-un „stat spiritual”, cel al religiei. Am pornit în analiza poporului evreu de la trasarea celor mai importante momente ale istoriei, apoi am dezvoltat cele mai importante

învățăturii spirituale ale iudaismului. Am identificat patru categorii de latențe sufletești fundamentate pe principalele învățăturii spirituale: *latența descoperirii divinității* (monoteismul), *latența cutremurării în fața răului* (fenomenul profetic), *latența salvării* (fenomenul mesianic) și *latența menirii pe lume* (Poporul ales). Acestea sunt analizate și dezvoltate pentru înțelegerea unor momente cheie din viața poporului evreu, devenind puncte nodale ce pot contribui la formarea unui profil noologic cât mai adecvat realităților. O atenție deosebită este acordată profetismului, iar pentru acesta facem apel la analizele lui Max Weber asupra iudaismului antic și la scrierile profesorului Ilie Bădescu. Și fenomenul mesianic ocupă un loc deosebit în istoria acestui popor aflat în așteptarea lui Mesia, iar pentru înțelegerea acestor mișcări mesianice am trasat contextele sociale, culturale în care au apărut. În încheierea capitolului *Noologia iudaismului* am analizat o parte a folclorului evreiesc care ar putea dovedi existența celor patru categorii de latențe, pentru ca în final să fie schițat profilul spiritual al poporului evreu, un popor care va reprezenta mereu o provocare pentru cercetători.

Capitolul al III-lea al lucrării, *Noologia creștin-ortodoxă*, vizează caracteristicile spiritualității ortodoxe, principalele învățăturii spirituale și importanța religiei în cunoașterea românilor. Am reliefat „pregătirea” pentru creștinism încă din vremurile geto-dacilor prin prezentarea caracteristicilor religiei lui Zalmoxis. Am analizat creștinismul românilor, caracteristicile lui și modalitatea în care principalele învățăturii spirituale au pătruns adânc în sufletul poporului, de unde s-au reflectat în creații folclorice de o deosebită frumusețe. Și aici am evidențiat cele patru categorii de latențe care s-au reflectat în manifestările spirituale.

Modalitatea în care poporul își conține și trăiește istoria, tipurile de expresivitate artistică, creațiile folclorice în care sunt revărsate aceste valori fundamentale așa cum le înțelegea țăranul român – ne amintim aici de “creștinismul cosmic” despre care vorbea Mircea Eliade – toate au contribuit la înțelegerea noologică a poporului român. În finalul capitolului am trasat și pentru poporul român un profil noologic pe fundamentul manifestărilor folclorice.

În capitolul de *Concluzii* am încercat o analiză comparativă pe baza elementelor dezvoltate în lucrare, identificând ceea ce este specific poporului evreu și român, apoi am

scos în evidență elementele comune ale acestor două popoare, cu drumuri diferite în istorie, dar pentru care religia a însemnat și înseamnă ceva, fiindu-le păvăză, probabil cea mai importantă, în curgerea vremurilor.

Două popoare extrem de diferite, cu două religii și istorii diferite, unul creștin, celălalt iudaic. Două popoare care au interacționat, au avut relații fie bune, fie mai puțin bune, dar care și-au păstrat credința, identitatea, specificul și drumul propriu în istorie. Diferite, dar plecând de la primatul trăirii în cercetarea unei societăți, comunități sau popor, le putem înțelege rezistența spirituală, importanța fundamentelor spirituale în păstrarea identității și supraviețuirea în istorie, fie datorită valorilor iudaice, fie grație celor creștine. Importante pentru înțelegerea celor două popoare sunt fundamentele religioase care le-au servit ca bază pentru construirea identității și pentru un tip de înțelegere și raportare la existență.

Am privit acest studiu comparativ al evreilor și românilor prin prisma valorilor spirituale, prin cercetarea modalităților diferite de trăire și conviețuire spirituală pe care valorile religioase specifice le-au generat de-a lungul istoriei. Aceste tipuri specifice de trăire, conforme valorilor iudaice sau creștine, au contribuit la formarea unor tipuri de memorii sociale, colective, la constituirea unor legături organice între membrii acestor popoare. Ele devin vizibile în istoria lor, dar și în creațiile folclorice analizate la sfârșitul celor două capitole destinate fiecărui popor.

Un studiu comparativ al evreilor și românilor, al acestor popoare cu fundamente și valori religioase diferite este dificil în sensul existenței lor în registre total diferite. Însă ce este important este modul în care aceste popoare devin puternice prin întărirea și împlinirea credinței lor, prin felul în care valorile religioase se reflectă sau nu în planurile vieții fiecărui popor, dând putere sau slăbind identitățile. La aceste puteri sau slăbiciuni putem avea acces printr-o sociologie care să releve importanța fundamentelor spirituale în modelarea realităților sociale, istorice.

Menținerea și apărarea consecventă a fundamentelor spirituale, apărarea credinței religioase – surse pentru unitate și coerență în viziunea față de om și societate – pot fi ori realitate, ori deziderat. Importantă pentru „sănătatea” societăților este menținerea unei unități a valorilor spirituale, culturale, religioase, o coerență capabilă să se transforme în putere spirituală din care vor decurge toate celelalte puteri lumești.